

CIJENA lista: U preplati za čitava god. K 48 —, za polugodište K 24 —, trojgodišno K 14 —, mjeđusobno K 4 —, u maloprodaji 16 fl. pojedini broj. OGLASI primaju se u apstraktu listu trgovca 1. Custoza 1.

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

U Puli, nedjelja 16. lipnja 1918.

HRVATSKI LIST je izdavan u nakladnoj tiskari JOSIP KRMPOVIĆ u Puli trg Custoza 1. Uredništvo: Šibenska ulica br. 24. Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Cenzura je u pošti st. 26. 795.

Broj 1052.

Godina IV.

Njemačke socijalističke teorije kod nas.

Socijalistički list „Pravda“ zašao je u teoretske stranputice te se posve pokorio njemačkim socijalno-demokratičnim teoretičarima. U Vlomiru Koraču imao je taj list vrijednog i ozbiljnog urednika, koji je nastojao preudesiti smisao socijalističke doktrine za naše prilike. Žalbože je to doba treznenja i razboritog razglabanja prestalo prebrzo i u redništvu su se dočepali vlasti nezreli socijalistički teoretičari, koji su tradicionalnom hrvatskom površnošću skrpali protuslovne i nevjerljivatne socijalističke tralje, što su pale sa bogatog stola njemačke socijalne teorije, u "nov" program, koji za čudo odgovara interesima Rennera i Scheidemanna. Uzajam je bila ruska revolucija, uzalud katastrofalne posljedice, što ih je osjetio ruski narod na svom vlastitom tijelu zbog slijepog podražavanja njemačkih teorija. Trocki i Lenjin su žive vlastite bezazlenosti, učijepljene u njih sa izvjesnom tendencijom od njemačkih socijalnih demokrata.

Nije teško dokazati, da je njemačka socijalna demokracija u Austriji i u Njemačkoj nacionalistička. Time doduće ne kažemo, da su njemački socijaliste bez iznimke šovinski nacionalisti. Mi mislimo jedino vodeće njemačke političare socijalne-demokratične većine, koja vlada u Njemačkoj i u Beču. Ova socijalna demokracija propovjeda, da je dužnost sviju proletarijata, da se bore protiv kapitalističkih stranaka i da u tom pogledu učine u svojim zemljama red. Ova je formulacija socijalističkog programa vrijedila prije rata za sve socijalističke stranke. Tečajem rata odustali su baš njemački socijalni demokrati od praktičnog izvadjanja posljedica, a Scheidemann priključio se u Njemačkoj domorodnim strankama i time omogućio Njemačkoj uspešan nastavak rata. Između njemačkog naprednjaka i njemačkog socijaliste nema danas pogotovo nikakvih bitnih razlika. U teoriji je njemačka socijalna demokracija katkada ekstremna i neumoljiva, u političkom djelovanju zavladao je praktični i oportunistički kurz, Scheidemann, Renner, Seitz itd. su istotakvi njemački nacionalisti, kao što su Döbernick, Hauser i različiti drugi njemački za-stupnici.

Njemačka socijalna demokracija znala je zgodno da upotrebi socijalističku teoriju sebi u korist a tudi u narodima u propast. Dok su boljeviči, vjerni sljedbenici njemačkih socijalističkih propagatora, izveli taj program u praksi do skrajnih konsekvencija te očekivali od njemačke socijalne demokracije, da poduzme adekvatan korak, koji bi bio zapečatio opravdanost ruskog umovljenja, pustili su ih Scheidemann i drugovi u Brest-Litovsku na ciljedilu, „Vorwärts“ je imao i imade još današnji cinizam, da čini ruske boljeve odgovornima za prodiranje njemačkih četa u razoružanu Rusiju. Dok su njemački socijaliste budno pazili na to, da se u Rusiji strogo provede načelo staleškog boja, da se mjesto rata medju državama i narodima upriči rat medju staležima — uslijed čega je ruska vojska smalaksala — gledali su skrštenih ruku, kako su vojske njemačkog imperializma i kapitalizma unilazile u Rusiju, razoružane od sljedbenika njemačke teorije socijalizma. Činjenica, da njemački socijaliste nisu poduzeli niti najmanji pokušaj, da provedu istodobno načelo staleškog boja u Rusiji, da su dapače javno odsudili pokušaj stavkanja svijesnijeg i moralnijeg dijela njemačkog radništva, sve to je dostatan dokaz, da je na jeziku bila briga za klasnu dobrobit radništva, a na srcu briga za veličinu njemačkog imperija.

Ista načela provadja njemačka socijalna demokracija sada u našim pokrajinama. Njemačka je teorija isključivosti staleške borbe rezultat prilika, kakve vladaju medju njemačkim narodom. Njemački narod u Austriji nema samo sva svoja narodna prava; on imade i privilegije nad drugim narodima. Nacionalno je pitanje u socijalističkom smislu riječi ne samo već riješeno, već je riješenje takvo, da priznaje tom narodu veća prava, nego li bi mu išla po misli narodne ravnopravnosti. Njemački se socijaliste moraju prema tome ograničiti na staleški boj, a u nacionalnim pitanjima mogu jedino da suradijuvaju sa narodnim strankama podjarmiljenih nacija. Pošto nema pravedne narodnog cilja u njemačkoj politici, nema ni mogućnosti kooperacije između socijalističkih nesocijalističkih njemačkih stranaka. Ali upravo njemačko-nacionalistički je tražiti od jugoslavenskih socijalnih demokrata, da se odišu sudjelovanja sa ostalim strankama u onim narodnim pitanjima, u kojima ove stranke traže ravnopravnost sa ostalim narodima.

Jasno jest, da ova socijalistička teorija mora da koristi njemačkim nacionalcima, jer otešava

boj jugoslavenskog naroda za ravnopravnost, sije razdor u njegove redove, koji se danas bore za one temelje, na kojima je njemačka socijalno-demokratična stranka sazadala svoje teorije. Da kažemo jedan primjer: Nijemci nisu potrebne nove škole, jer ih imaju u dostatnom broju, Nijemcima nije nužna njemačka uprava, jer ju posjeduju ne samo u njemačkim, već i u nenjemačkim pokrajinama, sa jednom riječi Nijemci nisu potreban boj za narodnu samostalnost i ravnopravnost, pošto ne samo, da su ravnopravni, oni još vladaju nad ostalim austrijskim narodima. A bez ovih uvjeta, koji su potrebni u istim mjerama gradjanskim, agrarnim i radničkim strankama, nema mogućnosti nesmetanog i uspješnog klasnog boja. Bez vlastitih škola nema klansko svijesnog radnika, bez samouprave nema slobode štampe, bez vlastitog činovništva nema razumijevanja za narodne potrebe, i nema ni pravog staleškog boja, pošto su svi staleži na jednak način stegnuti i zaostali, kako to vidimo baš kod Jugoslavena, gdje nema niti radnika niti gradjana niti agraraca u pravom smislu riječi.

Radi toga kooperacija u nacionalnim pitanjima, koja se tice izjednačenja narodnih prava, nije samo potrebna već bi značilo izdajstvo socijalističke misli i onemogućivanje klasnog boja, kad bi joj baš socijaliste ustegli svoju pomoć. U tom smislu i mi smožli za službenim socijalistima. U našem narodu ne smije biti staleških razlika i staleških prava. Socijalni red mora biti takav, da osigurava svakom državljanu bez razlike staleža ista prava u političkom i materijalnom smislu. Mora se sprijeći, da se jedan stalež obogati na račun drugoga, mora se sprijeći nagomilavanja kapitala kod pojedinih ljudi itd. To su zdrava i pametna načela. Ali naš socijalistički boj neće nam koristiti ništa, ne budemo li imali vlastite, samostalne države. Jer se u Beču i u Pešti obaziraju istotako malo na želje našega polugradjanstva, kao što na želje naših socijalnih demokrata ili seljaka? A sve to samo iz nacionalnih razloga. A baš ovi nacionalni razlozi onemogućuju i pravi staleški boj socijalizma u našim pokrajinama. U Beču, čine veliku razliku između Habermannia i Adlera, Modračeka i Rennera i to ne možda iz staleških, već iz nacionalnih razloga.

Bez tog priznanja političkih prava narodu i svakom pojedincu nema uopće političkog boja, nema javnog života; jer današnji je naš javni život ograničen na manifestacije i deklamacije bez praktičnih rezultata. Od toga pati i gradjan i seljak i radnik; a radi toga se moraju i radnik i gradjan i seljak ujediniti u boju za samoopredjeljenje naroda, jer će inače ostati njihov boj i za budućnost puka manifestacija i deklamacija bez daljnjih posljedica. Tidjinački agenti tjerat će nas kao stado, kud ih volja, bitat će svakoga bez razlike, a mi ćemo tom prigodom uprizorjati staleške bojeve. To su praktične posljedice Pravdinog novog stanovišta.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 15. (D. u.) Službeno sejavlja: Jutros rano porasla je topovska paljba na mnogim mjestima jugozapadne fronte do velike jakosti. Na albanskoj fronti ponovno su se jučer izjavile uz upotrebu pričuva provedene navale Francuza sjeverozapadno od Šina-Premte. — Poglavlja generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 15. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službenojavlja: Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonaslijednika Rupprechta: Jugozapadno od Merrisa učinimo zarobljenika. Suzbiti su jaci neprijateljski udarci na Ancrei. Na veće oživješe na obim stranama Šomme topški i minometni bojevi. — Vojna skupina njemačkog prijestolonaslijednika: Jugozapadno od Noyona ostala je pješadijska djelatnost ograničena na mjesna bojna djela. Topovska je borba na jakosti popustila. Južno od Aisne ostala je topovska borba jaka. Suzbite su mnoge djelomične navale, što ih je neprijatelj poeuzeo proti našim linijama u šumi Villers-Cotterets. Broj zarobljenika iz posljednjih bojeva južno od Aisne povisio se je na 48 časnika i preko 2000 momaka. — Poručnik Udet izvoštio je svoju 30. poručnik Kirschstein svoju 25. i 26. zračnu pobedu. — Istok — Eichhornova vojna skupina: Uništene su ruske bande od oko 10.000 momaka, koje su se, dolazeći iz Jajskog, iskrcale na u zaljevu Mius, na sjevernoj obali Azovskog mora i koje su prodirele da navale na Taganrog. Dijelovi neprijateljskih četa, koje su htjele umaći na čamcima i splavima, bili su sastrijeljeni u vodu. — Ludendorff.

Rat.

Francuski izvještaj od 13. lipnja na večer: Tečajem dana poduzele su Nijemci snažnu navalu od Courcellesa sve do sjeverno od Merya. Napadajuće čete nijesu u našoj vatri mogle da prodru do naših linija te su se morale povratiti u svoju izlazišta, izakako su pretrpjeli teške gubitke. Među materijalom, kojega smo zaplijenili tečajem naših navalna od 11. lipnja, imade 10 topova, od kojih 4 teška i velik broj strojnih pušaka. Između Oise i Aisne prošao je dan mirno. Južno od Aisne nastavio je neprijatelj u jutro svoj udarac između Aisne i šume Villers Cotterets. Na večem dijelu fronte bio je susbijen. Uspjeo mu je jedino, da se ustali u Laversine. Svi njegovi pokušaji, da provale iz Couvresa i da napreduje zapadno od dvorca Verde Feuille, izjavio se potpunoma. Tečajem poslije podna nije neprijatelj obnovio svojih navalna. Neprijatelj, kojemu je uspjeo, da se za trenutak ustali u našim položajima kod Champlata i La Pompele, bio je susbijen te položaj uspostavljen. Na ostaloj je fronti prošao dan mirno.

Francuski izvještaj od 14. lipnja popodne: Tečajem noći došlo je samo do mjesnih sukoba. Francuzima je uspjeo na različitim mjestima, da provale njemačke linije, tako sjeverno od Grivesnesa i u odsjeku Courcellesa. Kod toga su zarobili 30 momaka. Kod farme Loges uznapredovali su Francuzi nešto. Njemački se je napadaj u području Anticuila posve skratio. Između šume Villers-Cotterets i Chateau-Thierry trajao je živahni topnički boj. Tečajem noći dopremile su francuske patrule u okolicu Boussieres, zapadno od Reimsa i u Champagni, zarobljenika.

Francuski izvještaj od 14. lipnja na večer: Tijekom dana ne bila je nikakvog poduzeća pješadije. U šumi Haugard prilično jaka borba artillerije. Južno od Aisne, u predjelu između Villers-Cotterets-Chateau-Thierry pridolazi k oruđju, koje je najavljeno kao oteto neprijatelju, još devet topova, između njih 7 teških i 40 strojnih pušaka. Inače je protekao dan posvuda mirno.

Engleski izvještaj od 13. lipnja na večer: Pri uspješnim manjim poduzećima, koje provedeno prošle noći u okolini Meerisa, privredosmo 48 zarobljenika, 6 strojnih pušaka i jednu opkopnu mužaru. Osim obične djelatnosti artillerije na obim stranama u različitim odsjecima, nema što da se javi.

Engleski izvještaj od 14. lipnja u jutro: Po noći smo izvele uspjele napade kod Neuvillea, Givenchy-a te La Basseea. Jugozapadno od Gavrellea i sjeverozapadno od Mervilea došlo je do okršaja ophodnja, koji su svršili povoljno po nas. Kao rezultat različitih okršaja dopremili smo nekoliko zarobljenika i dvije strojne puške. Jutros rano poduzele je jako neprijateljsko odijeljenje napadaj na našu novu postojanku južno od Merrisa. Bilo je posve susbijeno. Nekoliko je zarobljenika ostalo u našim rukama. Neprijateljsko je topništvo djelovalo u odsjeku Villers-Berthonneux i u dolini Scarpe.

Engleski izvještaj od 14. lipnja na večer: U odsjeku sjeverno od Bailleula privredosme francuske ophodne tijekom noći nekoliko zarobljenika. Inače nema ništa da se javi.

Izvještaj istočne armije: Bojna poduzeća na goru Kamija-Lenja nastavile se uspješno. Na desnom su krili naša unaprijed pomaknuta odijeljenja provale na sjevernoj kosi sve do izvora Skumbija u smjeru na Kukti. U središtu prodrli smo u Šina-Premte, gdje smo zaplijenili mnogo živeža i zaliha municije. Na lijevom krili držimo Gopes. Zapredjuto smo područje utvrđili. Naše napredovanje obuhvaća područje od 15 kilometara dubine i 18 kilometara širine. Osvojili smo 11 sela te zarobili 310 momaka.

Američki izvještaj od 13. lipnja: Jučer posredne osvojile su naše čete sjeverozapadno od Chateau-Thierrya zadnji njemački položaj u šumi Belleau. Kod toga su dopremili nekoliko zarobljenika, strojnih pušaka i opkopnih mužara, izuzev one, koje smo osvojili dan prije. Rano u jutro nastavio je neprijatelj svoje navale na fronti od više od 1,5 milje na liniji Belleau-Bourelches. Navale, koje su bile pripravljene žestokom topničkom paljicom, skrile su se posvema. Naši su položaji ostali netaknuti. Gubici su neprijatelja bili teški.

Američki izvještaj od 14. lipnja: U predjelu Chateau-Thierry bila je dan označen žestokom obo-

stranom djelatnošću artillerije, koja bila je popraćena plinovitim napadajima. Sa ostale fronte nema što da se javi. — Jučer oborile naši ljetaci dva neprijateljska ljetala.

Turski izvještaj od 14. t. m. javlja: Palestinska fronta: Uspješno smo uzvraćali na vatru, koja je naperena na naše položaje istočno od Jordana. Među Curufom i Aneze bje osuđena ponovna navala buntovnička na željeznici Hedža. Istočna fronta: Obzirom na prodiranje Engleza u Perziji zaposjedosmo istočno od Urmijskog jezera grad Tabris, da zaštitimo bok.

* Bečki općinski starještine proti Jugoslaviji. Dopisni urednički sazivavanja vrijednom marljivošću javlja: Bečki općinsko vijeće u današnjem (13. lipnja) je sjednici prihvatio prijedlog gradiškog vijeća, prema kojem uopćena Beč protestuje protiv nastojanja oko uspostave jugoslavenske države, nastupa za osnivanje njemačke načelnice škole u Trstu te pozdravlja savез s njemačkim carskom kao jedino jamstvo za zajamni mir i uspješnu budućnost naroda Austrije. Socijalni demokrati su se od glasovanja. — Bečki su općinski oči (oni), kojima je Czernin govorio o veleizdajničkoj Čehiji i pred kojima je zvao Nijemce i Madžare u bor protiv svim ostalim narodima) zaključili svoj protest proti Jugoslaviji. Mi ćemo opet za odmazdu na prvoj skupštini u Škarićima i Škatarima izreći svoje nepovjerenje bečkom načelniku i bečkim starještina, te ćemo odlučno zahtijevati da odstupi. Jer isto pravo, koje imaju Škarići i Škatar, da se mijenju u bečke općinske poslove, imaju i bečka općina, da se mijesu u Jugoslaviju.

* Jugoslavensko pitanje u Budimpešti. Vl. član dr. Wekerle s upravnim političkim načinom stavlja se u srijedu u pet sati po padac. Sudjelovali su ministar za Hrvatsku dr. K. Unkelhauer, ban Mihalović, podban Kršković, saborski podpredsjednik dr. Lukinović, član gospodske kuće grof Kulmer te narodni zastupnici dr. Popović i Paleček. Konferencija, koja je trajala do osam sati na večer, bila je naprijenjena finansijskoj nagodbom između Ugarske i Hrvatske te gospodarskim pitanjima Hrvatske i Ugarske. Hrvatski su političari i zahvaljujući sjeđenje svih Jugoslavena u jednu jedinu državu u koja bi se imala pridružiti zemljama ugarske krunе. Dr. Wekerle je primio na znanje izjave Hrvata, da se nije i razrio o tome, kakvo se rješenje namjerava i kakvo će stanovlje zauzeti ugarska vlada. U srijedu je stigao u Budimpeštu bosanski zemaljski glavar, da podade svoje mišljenje o tom pitanju. U četvrtak prije podne nastavila su se vježbanja. — "Slovenec".

* Plenarna sjednica poljskoga kluba bi sazvana za petak dne 21. o. m. u Beču da prima na znanje Izvješće parlamentarne komisije i provere Izbor načelnika.

* I opet oni? To je naslov uvodnog članka, koga gradačka "Arbeiterwille" posvećuje njemačkim nacionalcima. U njemu veli, da njemački nacionalci hoće zaprijeći zasjedanje parlamenta, samo da spase sadašnju vlast i njezinog ministra-predsjednika. Dalje piše njemački socijalistički list, da i njemački narod u Austriji želi parlament, i da se tomu narodu ne može zatvoriti oči grdećem zili Čeha i prkosnog Vladišara (Slovenaca). Njemački narod znade, da Česi i Jugoslaveni nisu proti parlamentu. Hoće li sada njemački nacionalci opet, da se raspusti parlament, kad i sama službena "N. Fr. Presse" veli: Parlament se mora spasiti. "Arbeiterwille" završava: "Zar će opet biti oni, njemačkonacionalni zastupnici, koji će stomiti vrat parlamentu i postaviti zidove apsolutizmu? Je li tako, dešer na posao, posljedice će se počiniti".

* Nijemci žele mir. "Augsburger Postzeitung" javlja iz Gleiwitza, da je sam novo izabrani poljski zastupnik Korfanty priznao u zastupničkoj kući, e mu je njemački protukandidat svojim hucanjem za nastavak rata olakotio izbornu agitaciju. Radi toga je u Gleiwitzu glasovalo 4000 Nijemaca za poljskog kandidata, koji zahtjeva, da se odmah sklopi mir.

* Produbljeni savez. U "Berliner Tageblattu" piše dr. Lederer iz Beča o produbljenju saveza medju Njemačkom i monarkijom te kaže, da je izvjesne informacije dobio na mjerodavnim mjestima. Veli, da se kao trajanje protubljenja saveza uzima u račun rok od 20 godina. Govoreći o raznim pitanjima između objiju država veli, da misao jedinstvenog novca nije kod vodećih krugova mogla prodrjeti. Prije nego se predje na raspravu o pravom problemu produbljenja saveza morat će se riješiti prije još neka vrlo teška pitanja. Dok se Njemačka i priključenjem baltičkih pokrajina ne bi uvelike promijenila, danas još naprotiv nije jasna buduća fiziognomija Austro-Ugarske, stoga će se, kod pregovora s grofom Burianom raspravljati o poljskom i jugoslavenskom pitanju. Grof Burian zastupat će u Berlinu austro-poljsko rješenje poljskoga pitanja, dok njemački krugovi zastupaju pravac rješenja, da se iz kongresne Poljske učini

samoštala država, koja bi se priključila centralnim vlastima. Ali vladini krugovi Austro-Ugarske traže, da bi ovo rješenje učinilo Poljake neprijateljima centralnih vlasti i da će odjeljenje Galicije od Kongresovke ne bi moglo trajno održati bez vrlo teškog ugroženja Austro-Ugarske. Čini se, da se sada i ugarska vlada snašla s rješenjem poljskog pitanja u austro-poljskom smislu. Kako izgleda, izmijenjena je kombinacija po kojoj bi se Bosna i Hercegovina sjeđinjene s Hrvatskom i Slavonijom u uski državopravni odnosa, priključile zemljama ugarske krunе, drugom jednom osnovom. Ugarska vlada sada navodno želi, da Bosna i Hercegovina dodju prema Ugarskoj u sličan odnos, kakav je dosada postajao za Hrvatsku i Slavoniju, a da se Dalmacija, Hrvatska i Slavonija s druge strane u nekom izvjesnom, jedinstvu priključe (?) Ugarskoj. Naravski da rješenje tih pitanja predočuje i probleme od velike nutarnjo-političke i parlamentarne važnosti za Austriju kao i za Ugarsku. Već raznolikost problema daje razaznati, da berlinski pregovori grofa Burlana ne mogu do skora dovesti do izvjesnih uticanja. — Dalje veli Lederer, da su na sastanku cara Vilima i kralja Karla u njemačkom glavnom stanu bila utaćena samo načela, obnove saveza a sva su politička, vojnička i gospodarska pitanja ostavljena, da se kasnije potanko rasprave. — Grof Burian rekao je u jednom intervjewu dr. Ledereru između ostalog ovo: O novoj mirovnoj ponudi protivnicima ne može biti ni govor, dok vodeći državnici u neprijateljskim zemljama imaju ovakva shvatnja, kako je Lloyd George zastupao neki dan na jednom banketu. Dok neprijateljski državnici tako govore ne preostaje niti ništa drugo, nego da se odlučeno branimo, ali to ništa ne mijenja naše spremnosti za nili ni čestite volje, da dodjemo do sporazuma.

Iz bivšeg ruskog carstva.

"Kijevska Mysl" javlja iz Odese, da na brodovima crnomorske flote u Novo Rosisku vlada sve veći nered i propada stoga. — U Sebastopolu izjavili su se luženici i radnici solidarni sa stavajućim radnicima. Iz Bakua se javlja, da se tamo raspada boljevištvo. — Vlada Georgije stavljenja je od umjerenih socijalista kao Armčavita i Čeličenkevija. Sastavljeno bi koaliciono ministarstvo, u kojem učestvuju dapače i nacionalni demokrati. U Novo Čerkasku vode se pregovaranja između Kubanske i podonske republike te Georgije i jugoistočnog saveza gorskog plemena, da bi se postignuo savez tih novih država. — Javljaju iz Zutricha, da prisilno novačenje, koje je naredio Lenin, naišlo posvuda na otpor. I sama crvena garda gubi svaki savez. Gotovo sve novine, među njima takodje one socijalnih revolucionara, bile su privremeno obustavljene. U Moskvi i u Petrogradu bile su uhapsene brojne osobe.

Kijev, 14. (D. u.) Eichhornova večna skupina objavljuje danas slijedetu brzojaku na generalfeldmarsala Eichhorna: Vašo Ekscelenči javljaju o uspjehu meni podvrgnutih četa zapadno od Taganroga. Mi smo malone uništili boljeviščku crvenu gardu, koja stoji pod zapovjedništvom nekog češkog časnika i koja se je u jakosti od 10.000 momaka, dolazeći iz Jajskia, već 20. t. m. iskreala na ovoj obali Azovskog zaljeva te je napredovala, da naviđa na Taganrog. Dosada smo nabrojili oko 3000 mrtvih od boljeviščke garde, ne ubrojivši one, koji su se potopili. Naši su gubici maleni.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovije. Henrik Tuma, ugledni slovenski socijalni demokrat, priopćuje u tršćanskom "Lavoratoru" opširan članak, u kojem pretresuje pitanje pripadnosti Trsta, te govor o politici Čehoslovačke i Jugoslavene i za poznate svibanjske deklaracije i opisuje ujedno kakvo stanovište je prema toj deklaraciji i politici zauzela češka i slovenska socijalna demokracija. Dotiče se takodje praskih svečanosti, te veli, da su te svečanosti bile priređene od češke buržoazije, kojoj stoji na čelu dr. Kramar. O svibanjskoj deklaraciji i češkoj i jugoslavenskoj veli, da imaju svoje vrelo u londonskoj konferenciji, koja se obdržavala travnja prošle godine. Ističe kako je tobože krivim putem udarila jugoslavenska politika, zahtjevajući za Jugoslaviju Trst i jadransku obalu, na kojoj stanuju Jugoslaveni. Jugoslavenska i češka politika da je postala sovinistička, jer da Česi hoće svoju istočniju državu, u kojoj bi sahranili oko 2 i pol milijuna Nijemaca a Jugoslaveni opet da hoće za svoju Jugoslaviju falijanska područja, dok i jedni i drugi govore o samoodređenju naroda. Zauzimlje se za to da Trst postane slobodan grad. Sam je članak veoma lijep i u mnogočem poučan i temeljit, no nije nikako spadao u "Lavoratore". Većih slovena nije moguće ni pomisliti od onih, koje zastupa "Lavorator", pa taj list ni ne može zato biti tribinom trijezni i nestrančkih govornika. Ulagivanje pak Pittoniju i Puecheru, talijanskim tršćanskim "socijalističkim" prvacima jest posvema bez razloga, jer može li se reći da su ikoji socijaliste shvatili rječ "demokrata" i "demokracija" nepošteno, to nisu ni

češki ni slovenski, već u prvom redu Pitten, Ruecher i drugovi, jer nema vlaste u Austriji, a kojom nisu spomenuti revolucionarni socijalisti, kako im veli Tuma. To se pak tiče napadaja na Čehe, osjeća se, kako Tuma pozná Čehe samo teoretski i krivo, te ne može razumjeti, da Nijemci u Češkoj ne tvore nigdje kompaktne cijeline, već su porazbacani po zemlji, kamo su se onda, kada su im bili prilike naklonjene, doseljivali. —

U Koruškoj su promisila ove godine samo dva slovenska mladomisnika, dok se je treći Slovenac, Krainer, pod njemačkim pritiskom koji i u celovatčkom sjemeništu vlada, odnargdio.

Iz češkog svijeta. Pred nekoliko dana bilo je govora o velikim svečanostima češko-slovačkim, koje su se obdržavale u Rimu. "Prager Tagblatt" donosi o tome još i ove potankosti, koje da je pripisao rimski izvjestitelj listu "Daily Mail": Osim ministra-predsjednika Orlanda, engleskog nasljednika prestola i izaslanika sporazuma bijahu prisutne sve istaknute ličnosti rimskoga društva. Zastava, koju je nosio časnik, bija u češkim narodnim bojama (crveno-bijela) s modrom slavenskom bojom. Grbovi Češke, Moravske i Slovačke. Talijanske žene izvezale su na barjaku geslo: "Rad, Ljubav, Vjernost!" Usred vijenca, izvezeno iz zlatnih cvijetova, stajale su sudionočane god, 1918. Nejvećaniji trenutak bija u ovoj, kad se znpjevala češka himna: "Kde domov moj" (u engleskom prevodu: "Where? — where is my native land? The very waters seek it"). — Knez Colonna, rimski župan, progovorio je u ime Rima, Orlando je veličao uznemirjenost svečanosti, koja imade u Pragu svoju drugu stranu u pozivljenju naroda, koji opet traži slobodu. Češki je časnik na to zahvalio i prisla, da će zastava biti ponesena u triumfu sve do granica njegove slobodne zemlje. — Prvili smo prvi broj literarnog tjednika "Česta", što ga izdaju češki književnici, koji bijaju okupljeni oko "Narodnih Listiju". Redakcioni zbor "Narodnih Listiju" javlja nam, da će će urednici tog lista izdavati sada redovito svoje publikacije, da ostane uvijek živ stik između čitalaca i njihovih obilježenih novinara. Ujedno nam je bio poslat otisak lista praškog gradskog fizičara dra. Proházke, koji predlaže da dosadašnji pretplatnici "Narodnih Listiju" ostanu i nadalje njihovi pretplatnici, kako bi bilo postarano za urednike i osoble koje je pri listu bilo zapošljeno. On piše: "Mi pretplatnici "N. L." ne možemo mučke snesti prostu policijsku obustavu svog organa: A glasni protest nam današnje prilike one mogućuju". Za to predlaže: "Ostajmo i iza obustave lista njegovi pretplatnici, plaćajmo i nadalje pretplatu za cijelo doba, što list ne će izlaziti: Za osoble lista i njegov spas i u znak našeg ponosnog, tihog ali čvrstog protesta". — Slava narodu i muževima, koji su kadi to izvesti! — U ponedjeljak, dne 3. t. m. posjetio je, kako javlja "Venkov", poslanik Klofač političke osudjenike u vojničkoj kaznioni u Terezinu. S njim bijahu redaktori Ciril Dušek i Emil Špatny. Poslanik Klofač govorio je sa šestoricom političkih utamničenika, koji su za vrijeme rata bili osudjeni radi zločina, što su ih počinili u vojničkom plaštu, na koje se niti protezala amnestija, pa makar su njihovi sukrivci, koji su slučajno bili osudjeni u civilnom odjelu, izališi za amnestije 2. srpnja prošle godine iz kaznione. Medju kažnenicima, s kojima je govorio Klofač, bijahu svi osudjeni na tamnicu od 4—20 godina radi buntovnosti, veleizdaje, uvrede Veličanstva itd. a jedan je medju njima (trgovac Pavao Jerábek) osudjen na smrt, te pomilovan na 20 godina tamnice, što je sudjelovao u češkim legijama u Rusiji i bio od Austrijanaca zarobljen. "Venkov" javlja, da je posjet poslanika Klofač veoma utješio sve kažnenike. U kaznioni u Terezinu (u maloj tvrdjavi) nalazi se sada preko osam sto kažnenika svih na rodnosti (najmanje Nijemaca).

Domace vijesti.

Hrvatska za našu djecu.

Za nekoliko će se dana zaputiti djeca iz puljskog kotara u području Hrvatsku i Slavoniju, gdje će ih dočekati rođendubna braća po jeziku i krvi. Ničim se Hrvatska i Slavonija mjesu tečajem rata tako iskazali i prodiči, kao s ovim plemenitim činom spasavanja hrvatske, srpske i slovenačke djecu od propasti i izgubljenja. Ova su djela rječiti: dokaz za jedinstvo našeg rođenog imena nego svi slavništvi i oduševljeni govor, sva raspravljanja, sve bučne skupštine. Braća po Hrvatskoj, Slavoniji i južnoj Ugarskoj kazala su nam svojim požrtvovnim nastojanjem, bez bitke i rekame, da je nadošlo vrijeme, da rječi zamjenimo radom i da izbavimo narod, kojemu prijeti najveća pogiba od krvozelne aždaje, našeg narodnog neprijatelja. Nemojmo zaboraviti, da je bio na našoj djeci u Gmündu i Steinkammu počinjen novi betlejemski pomor, da je apsolutizam išao za tim, da nam ubije tjelesno i duševno uzdanici naši.

Ravnje ratne jedinice učujuće učinak na našu djecu. Pozdravljajuće i nadane Ruđer, Ivica, Branimir i Božidar, ašoj čarobnički specijalci.

nedjelja 16. lipnja 1918.

Pittoni, austriji, i ujalište, lala na samu Nijemci, već a, kada dva dana slo- Prager ili, koje Mall: og na- biljahu rruštva. im na- nskom Tali- Rad, iz zlat- — 1918. pjevala m pre- ? The skl žu- veličao i svoju et traži rislzao, ve do illi smo izdaju "Na- listiju" ti sada ek živi vinara. sraskog laže da stanu i starano zapo- jožemo- voga or- ke one- za ob- nadje- li; Za ponos- arudu i onedje- enkov", pojavičkoj pri. Ciril vorio je su z- lo su ih prote- vci, koji u, izasli aznione. Klofač, godina stva itd. Jerábek) na tam- u Rusiji " javlja, ešio sve tvrdjavi) svih na- puljskog te ih do- Ničim se iskazal i vanja h- i jedinstvo- li i odu- ne skup- oj Ugars- tojanjem, da riječi kojem je, našeg da je bio počinjen i islo za iču našu

imündi poradijo se vještice oko toga, da naša do- sad i nejaka mladež propade a u Steinikammu, ali su duše naše djece tudinačkim školama, sem narodu nijesu daši, da si zatraži zatočište u toljubivoj Českoj i Moravskoj. Straže ga u za- ene i nečiste barake i rastjerave ga medju na- kan narod, koji ga je već prije zamrzio, negoli stigao. Povijest naših bjegeunaca iz ovog rata povijest krv, gladi, stradanja i smrli. Sa našim se odom postupači krolo zločincima po tumpicama, atak naše djece moramo da očuvamo našem na- u. Očajni vapaj iz Istre, Dalmacije i Bosne i Hrvatske našao je na odziv u najširim krugovima našeg naroda u Banovini i Banatu. Braća otvaraju joj nejako siročadi štrom vrata, primaju ih gosto- bivo, kao svoju djecu, svoje kćeri i sinove pod v. Ovaj njihov plemeniti rad nije samo izljev čanske jubavi za patnjičkog slijeda, izražaj je to nitog i iskrenog rodoljubija, prave ljubavi do našeg naroda, koja se ne iscrpljuje u dirljivim rije- na već stvara dobročinstva. Jadrna Istra neće za- raviti, da je u teško doba imala ne samo braću po- enu već i po činima. Ne možemo se našoj braći Hrvatskoj, Slavoniji i Banatu drukčije zahvaliti nego i sa učnjavanjem, da stojimo i hoćemo stati naših u obrani naših i njihovih narodnih prava, i možemo braniti skrajnu ovu postojanku jugoslavensku, srpskog, hrvatskog i slovenskog naroda, ovdje zapadnjim granicama jugoslavenske naše domovine, ujnjim silama, do zadnjeg daha. Neka si budu sviljili, da mu tim svojim činom privrežati Istru uz Hrvatsku tješnjid i srdanid nego što je mogu učiniti naš narodnog oduševljenja. Taj će rad roditi bo- im plodovima u prospjek njihove i naše buduć- sti!

Aprovizacijska komisija. U dužanima aprovi- zacione komisije podjeliće se i sljedeće živčne hrnice, koje su odredjene za drugu polovicu suveg mjeseca uz prikaz živežne karte: Na od- ček VII.: 2 kg brašna (K 280) i 4 kg za teške dnikle, razreda B (K 580); na odsječak VIII.: četvrt kg zobene riže (K 40); na odsječak IX.: dkg marmelade (K 1—); na odsječak X.: 6 dkg anine (K 280); na odsječak XI.: 6 dkg masti (3—) i 1 kg kisele repe (K 280), skupa K 580. Uz prikaz mliječne karte za djecu u starosti od 1 do 2 godine može se u prodavaonici mliječnika Premanturskoj ulici dobiti mjesечно jedna mala litija hranivog brašna za djecu za K 120. — Po- mali sa ponedjeljkom 17. t. m. može se u Pre- manturskoj ulici dobiti po jedan kilogram drvenog glijena na laskaznicu, koja se tom prilikom probuje, uz cijenu od 88 fillira.

Novo znamenje pri zračnim novama. U za- ovijedi lučkog admirala saopćuje se, da će se sada također sa tornja Cassoni vecchi kao što je dosad činilo sa lučkog kaštelja ispaliti dvostruki tac, kao znak na uzbunu radi sigurnosti proti zračnim napadajima.

Za naše vraćajuće se vojnikel Molba Crvenoga križa. Mnogo hiljada austro-ugarskih vojnika trača se ovih dana iz ruskog rostva. A nama vima srce nalaze, da im iskažemo na koji način našu ljubav, kad stupe na domaću zemlju, za kojom su toliko vremena čeznuli. Njegovo Veličanstvo cesar u neprstanoj odinskoj brizi naložio je austrijskom i ugarskom Crvenom križu, da zajedno s ostalim društvinama provedu što skorije i spješnije pomoćnu akciju za vojnike, koji se sada vraćaju u domovinu. Austrijsko društvo Crvenog križa odazivlje se s ushitom zapovjedi svojega revišnjega pokrovitelja. Savezna uprava, pozvana u svojim pravilima, da skrbj za vojnike ranjene i bolje u ratu, mora da se obrati do požrtvovnosti pučanstva, zaštitnika i podupiratelja Crvenog križa, da se u smislu Previšnje namjere uzmognem obrinuti za svoje nove štićenike, vraćajuće se vojnike. Obradujmo ih kod dolaska okrepem i mlijem arom! Hiljadu obitelji očekuju sada sa zabrinutu i veseljem sretan povratak kojega dragog dana iz ruskog sužanjstva. Pomisao, da će milionar, što ga udije Crvenom križu za to novo mlijedno djelo, biti na korist njihovim ocima, sinoćima ili braći, jamačno će ih potaknuti, da što repčje podupru naš pothvat. Trebat će više mjeseca, da se to lijepo djelo proveđe. No Crveni križ ne će se uzalud obratiti na veleušnost imućnika i na požrtvovnost zarodnika, kad se radi o tom, da se dobrom činom proslavi povratak naše braće i djece iz Ruske, kojim se radosno i pomirivo dovršuje toli slavni ruski rat. Darovi u novcu i učeku se šalju zemaljskomu pomoćnomu društву Crvenog križa za Trst i Istru u ulici S. Lazzaro broj 14.

Ravnateljstvo ratnog vjeroslanskog zavoda za užno ratno područje uslobodjuje se saopćiti, da se njegove uredovne prostorije nalaze sada u Celovcu, Villacherstraße br. 6 (telefon br. 148).

Pozdrav iz Rusije. Iz ravnih stepa sada rasko- madane Rusije, sa strmih obala širokog Dnjestera, uče bratske pozdrave cijelom hrvatskom narodu i našoj čarobnoj Adrijiji, 8. lipnja 1918. Kazimir Ma- Šašić.

Pozitivnoj gimnaziji i njenom ratnom ravnatelju spomenem. Ravnateljstvo je pozitivne gimnazije

uosobljeno u gospodinu ravnatelju Ivanu Kosu, na koga bi se moglo primijeniti mnogo toga iz knjige Janeza Trdine „Bajhovih huzari“, i čiji se značaj može očitati riječima Zofke Kvedrove: „Dugogodišnja dr- sura u tudim školama većinu je njih (slovenskih inteligenata staroga kova) likila nacionalnog osjećaja, pa su uz svoje prirodjene sposobnosti, uz koje im se natkaljalo još i beznačajni servilitet, davali svima režimima idealne činovnike; poštene, čestite i radne od naravi, — posušne, ponizne i plašljive od na- vike“, zabranjeno bilo djacima najprije sakupljanje prijosa za dar pjesniku Vođnoviću a onda i sakupljanje prijosa za hrvatske škole u Pulji. Gospodina ravnatelja upozoravamo na bilješku „Hrvatske Ri- ječi“, koja priopćuje, da je osječka srednjoškolska omladina sabrala među sobom 1460 K za osnutak hrvatske srednje škole u Pulji. Hrvatska i srpska srednjoškolska omladina u Osijeku, sabrala je tako visoku svotu za osnutak naše srednje škole u Pulji, dok je istarskoj omladini u Pazinu to bilo zabranjeno. Osječka je omladina tako na davan i naslijedovanja zastužan način pokazala kako shvaća dobro jugosla- vensku misao, kako temeljito i kako praktički, te kako znade da je stvar naše srednje škole u Pulji i njihova stvar. — Taj čin osječke omladine shvatit će sva naša javnost kao plemenito djelo, dok bi pa- zinska omladina, kad bi nešto takvoga izvela, bila progona. — Pazinski ravnatelj imao je možda i ujma i jažbojnu volju, da učenički nešto dobro, samo na sreću živimo danas u doba ruske revolucije, gdje vidimo kako se je najveća apsolutistička država sur- vača u ništa, iz kojega se mora sada dizati. Gospodin bi ravnatelj i sam morao uvjetiti, da su danas druga vremena, i da danas nije moguće policijskim načinom odgajati nove generacije; gospodin je ravnatelj vjerno služio i pošteno i srušeno odslužio svoje vrljeme. Početan je počink. A na njegovo mjesto potreban je da dodje mladja sila, koja će bolje ra- zumjeti, što veli veliko danas.

VIII. ratni zajam. Odnosno na amožnju okruž- nici od 28. maja 1918., broj 3855, obavješćuje se, da je c. k. ministarstvo finansija opisani od 28. maja 1918., broj 57.009, potpisanim komisiju izvještio kako slijedi: E da se što bolje potaknu na potpisivanje VIII. ratnog zajma autonomne oblasti i općine, iz- javlja c. k. finančno ministarstvo, da finančna uprava osigurava sve one javne korporacije i općine, koje mogu da potpišu VIII. ratni zajam iši bolje amortizacijski zajam u 40 godina jedino i ombar diravši jedan dio potpisanoj zajma, da će nadoknadići gubitke, koji bi mogli nastati za vrijeme od 24. juna 1924. do 30. juna 1927. u slučaju, da kamati zajma ne bi doseglijevali da pokriju iznos, koji treba izdati bankama kao kamate za kombar diravši i zinos. Uvezli u obzir izvanredne pogodnosti što ih daju banke onima, koji potpisuju amortizacijski zajam od 40 godina, te obzirom na jamstvo sa strane c. k. finančnog ministarstva, javne korporacije i općine ne dozave apsolutno ni u kakvu pogibao do 30. juna 1927. da bi pretrpjeli kakav gubitak na kamatnjaku. Uvezli u obzir rezervu, što će se stvoriti do 30. juna stavka na kombar diravši iznos (5%) proizlazi da za 1924. između komutučaka emisije (5%) te sada nog pokrije eventualnog proizvognog gubitka za vrijeme iz 30. juna 1927. ostaje na raspolaganju za 1924. iznos. Uvaživši, da će se takva eventualnost ozivo- tvoriti u vrijeme u koje na padanje i dizanje kamatnjaka — kako se čini — neće uplatiti ratni posje- dice, a može se predvidjeti sništvo, da svih gubici prouzrokovani gori spomenutim dizanjem i padanjem kamatnjaka neće niti u budućem naneći nikakvih tereta tekničkim proračunima općina, koje su potpisale gori spomenuti ratni zajam. — Zemaljska upravna komisija marginiše Istru.

Ča pravi Franina. Eto ti mene, Vašega Franina, da rečem svoju, na slavu Božju i cenzorovu. Zač danas vlađa na svetu Bog, župan od aprovizacije, cenzor, policij i bajonet, pak još ti ga onen, ki njen se zameri. Tako i ja. Prvu besedu ča rečem, neka bude na slavu cenzora, zač ko ga slavim, mi pobeli samo pol artikula, a ko ga spotam, ne će od artikula ostati ni besede. Slava donke cenzoru, policijau i bajneti, kako je bio od konca jula leta 1914, tako budi sada i vazda, sve dok ljudi ne postanu dobri, pošteni i pameti ljudi, kad ne budu hoteli već jedan drugega klati. Ne bili bi ni te besed napisati; da ni kapopolicaj od Beča storen za ministra. Tužna nas majka rodea na svet, kad smo i to doživeći, da je kapopolicaj bil postavljen na tako odvjećno mesto vaš statu. I takov čovek ima sad napravit mir i red vaš statu, ima nasititi laćne mlijune, takov čovek ima utešiti one uboge, ki prokljinu danas vas svet i kapopolicaj s njim. I to je prvi put, od kad je sagrazen nov svet, da se je ča takovega dogodilo. Sigurno ne misle va Beč, nego kako bi ta nov gospod minister sad mogao otpreti trgovinu svoje robe i rasprostraniti po statu svoje dobre slike da se ne za Boga izmakla kakovem ubogem čoveku beseda za mir a za pravici. —

U Pardubicah su bili doznali, da gre iz

Galicije pun vlak bele muke i cukra u Jermaniju, pak, kako mi je on Čeh povedao, lačne su ženske po noći na štacione pootvarale vagone i pospravile i muku i cukar. Rekal je, da su jadne ženske govorile, da i malo češći znaju jest a ne samo jermančići. — A tu počas je lepo namočelo, bit će, bit će ča, samo, ako nas Bog još malo očuva od slabega vremena. — Va Madžariji, va Beče i va Berlinu imali su sad velike deškorše za nas. Sve su se pogovarali, kako bi nas Jugoslavene povukli i ov put za nos i trdo učaju, da smo mi još vavek bedasti, i da moru delat od nas, čagod im prideva na njihovu pijanu pamet. Oni bi nam sad i daši kakovu mrvicu, govore, da bi daši Dalmaciju Hrvatskoj a Bošnu Ungariji, tako da bi napravili veći konfuzijon, nego je sada. A ne će da znaš, da je sve Slovensko, Istra, Dalmacija, Bosna i Hrvatska, i sve zemlje kade prebiva naš narod, da je to sve naše, i da nimaju pravice krojiti našu kožu za svoje opanke. Ako budu ča iskali, če i nač. Mi Jugoslaveni znamo danas, da moramo biti svi za jednog i jedan za sve. Ako budu hoteli još bolje rascepati i još bolje razdeliti, samb će nas nagnati, da ih budemo gledali kako se gledaju pas i mačka, kad misle, kako bi jedan drugog bolje ogreblj. A paš stari ljudi govore: Sve ča delaš, sebi delaš. Ako siješ zlo, češ žeti zlo. A mislim da ni oni nimaju srca reć, da siju dobro. Ki sije zlo, od zla pogine. Sve Vas pozdravlja i svako Vam dobro želi. Vaš Franina.

Dnevne vijesti.

Njemačka nautička škola u Trstu. U državi moguće je, da se nekojim narodima onemoguće svim sredstvima otvaranje škola, dok se drugim narodima otvaraju škole sa internatima u svrhu materijalnog i moralnog ubla- janja naroda drugog stepena. Tričansko namje- ništvo javlja svim novinama u svrhu reklame, da su predračnje za otvaranje njemačke nautičke škole u Trstu posve gotove i da će ova škola biti još ove godine otvorena. Uz ovu će školu biti pris- lan internat, u kojem će učenici biti odgojeni u posve vojničkom duhu. Trovat će se mlade duše pruskim militarizmom, koji je, čini se, ne saino idealni njemačkih nacijonalaca već i naše policijske vlasti. Ali naši brodovlasnici trebaju kapetane i ne vojnike, spretne mornare i ne pomorske policiaste, kakvi će se odgajati u imenovanoj školi. U inter- natu njemačke nautičke škole dobivali će mladici za 1200 kruna godišnje svu opsku. Za našu jednu Istru nema naša vlada ni kilograma brašna.

Za suvišnu njemačku školu imade hrane, imade mesa, imade svega. Prilikom, koje vladaju u Volo- skom i Opatiji poznate su svakome u Istri. Našu djece moramo povjeravati milosrdju naše braće u Hrvatskoj i Slavoniji. Njemačka i madžarska djece dolaze hiljadama u Opatiju a za njih imade hrane, imade brašna, imade svega. Ali hrvatsko djete neka pogine, jer je to u državnom interesu. Punim pravom su Poljaci u svojoj rezoluciji istaknuli, da austrijska vlada ubija u narodu svijest napram državi. Svaki korak, svaki čin naše vlade je najstrašnija agitacija protiv države. Naša vlada čini sve, što je u njezinim silama, da svi nenjemački narodi strastno zamreže tu državu, koja poznaje za njih samo dužnosti i ne daje im nikavu prava. Mi ne odgovoramo za čine naše vlade. Odgovornost će za posljedice pasti na glave bečke kamarile, koja ide očvidno samo za tim, da nenjemačkim narodima onemogući život unutar državnih granica. Njemački namjesnici, njemački činovnici, njemačke škole, njemačka vojska, pangermanska agitacija zvaničnih krugova, imenovanje redara ministrom unutarnjih posala i konačno i njemačka nautička škola u Trstu, sve to govori jednim te istim jezikom razgovjetno i jasno, da ga svaki seljak mora razumjeti:

Sanje starog njemačkog pjesnika. Poznati nje- mački pisac i pjesnik dr. Peter Rossegger u Grazu priopćio je u travanjskom broju svog „Heimgar- tena“ slijedeće: „M i . o v n i m a n i f e s t . c a r a K a r l a. I. Ja ostajem car njemačke Austrije (von Deutschösterreich) pod vjernim bratstvom s nje- mačkom državom. — 2. Onim mojim dosadašnjim narodima, koji hoće da još ostanu uz mene, osiguravam u njihovom krugu slobodan narodni raz- vitak i u državi mogućnosti za njihov mirni kul- turni i gospodarski razvoj. — 3. Onim mojim do- sadašnjim narodima, koji ne, če da ostanu uz mene, ne će odreći svoje blage naklonjenosti za njihovo mirno samoodređenje. — 4. Za svoju državu zahtjevam svoj trgovacki put do slobodnog mora, zajamčen od naroda zemlje. — Te sanje, koje su stupile u proljetnoj noći 1918. pred dušu, koja će zemlje za mire, polažem u svoj dnevnjak. Tako- djer sanje imaju svoje pravo“. — „Slovenec“ veli k tomu: Tako stari Rossegger. Njemački ga listovi rade cituju, oglasi li se protiv Slavena i priredi u zbirku u svenjemačke svrhe. No te njegove „sanje“ ljepe su prešutjeli i moramo upitati: Kakva krika bi bila nastala po njemačkoj novinarskoj žurni, kad bi bio neto sličnoga, osobito treću

točku napisao kakav slovenski list! Nijedna vješala ne bi bila dovoljno visoka za nas.

Zabranjen ulaz novina i časopisa iz antantnih i neutralnih država. Pod naslovom „Za smijati i plakati“ piše češki socijalistički list „Pravo Lidu“ slijedeće: Kako je poznato, Austrija je jedina ratujuća država u koju je zabranjen pristup svim političkim i nepolitičkim časopisima iz neprijateljske tutejne, a skoro svim časopisima iz neutralnih zemalja. U brojnim „veleizdajnicičkim procesima“ bila je osobito otešćujuća okolnost, ako je dokazano, da je tko čitao koji broj tadih novina. Na početku prošlogodišnje parlamentarne sezone bilo je dozvoljeno nabaviti za parlamentsku knjižnicu nekoliko glavnih listova iz neprijateljskih zemalja. Vlada je konačno na brojne urgencije objelodanila nedavno u „Wiener Zeitungu“ popis onih tadijinskih nepolitičkih časopisa, koji se smiju primati. Taj je popis zaista austrijski. Od znamenitih literarnih, kulturnih i umjetničkih revija što se izdaju u Londonu, Parizu i Rimu, ne smije ni jedno u Austriju — a da i ne govorimo o političkim — osim dvaju ilustrovanih listova o likovnoj umjetnosti. U popisu časopisa koji smiju k nama čitamo i imena onih „važnih“ organa: Londonski časopisi, „African Missionary“, „Catholic Missions“, talijanski misijonarski organ „Eco dell’ Africa“ i njemu slični milanski zbornici „Misioni Cattoliche i Misioni della Compagnia di Gesu“ (organ tal. jezuita), zatim organi jezuita u Boulognu, nekoliko organa katoličke leturgike, višestruki misijonarske stanice na riječi Zambezi u južnoj Africi („Zambia Mission Record“) i druge publikacije slične vrsti. Od drugih svjetskih časopisa smjet će sada dolaziti u Austriju list engleskih uzgajatelja pasa („Our dogs“), londonski časopis za širenje interesa za leptire, revija talijanskih benediktinaca, nekoliko sportskih listova i konačno znatan broj burzovnih časopisa, vojničko tehničkih i finansijskih. Vidi se po tome koji su krugovi imali upliva na sastavljanje toga popisa, u kojem nema nijednoga srpskog ili ruskog lista. Ali možda kad bi izlazio na srpskom jeziku list o odstranjuvanju kurjih očiju ili ruski organ sabirača škatulica za žigice, onda bi i oni smjeli k nama. Osim toga ne nalazimo u popisu ni argentinsku reviju za indijanski pravopis i starine. Moguće će biti oglašena naknadno.

Bez kruha 50 dana! „Nar. List“ javlja: Pišu nam iz Kotora: Na javnoj skupštini, držanoj dne 26. pr. m. bila je jednoglasno prihvaćena ova rezolucija: Gradjanstvo grada Korora, sakupljeno na javnoj skupštini, dne 26. svibnja, radi zle aprovizacije općinskoga aprovizacijskoga odbora u Hercegovom, kroz preko 50 dana izloženo gladi, uslijed pomanjkanja kruha i svih drugih hranjivih sredstava, kojima druge aprovizacije u Dalmaciji raspolazu, s ogorčenjem prosvjeduje protiv jedne i druge aprovizacije i izrazuje svoje nepovjerenje. U isto doba pozvile c. kr. kotarsko poglavarstvo u Hercegovom, kao nadzornu vlast i c. kr. namjestništvo u Zadru, kao nadležnu oblast za aprovizaciju Dalmacije, da se ti odbori odmah preustroje tako, da budu u njima zastupani ljudi, koji imaju dovoljno vremena, volje i znanja, da savjesno vrše povjerenu im zadaću.

Strašna slika bijedo u Turskoj. U Mosulu je pred kratko ponestalo više djece, a da nije nitko znao kamo, dok nije nekog dana manja djevojčica prijavljala svojim starijima, da je njezina mala sestrica otišla u kuću nekog Arapina, odakle se nije više vratila. Tada su pretražili cijelu kuću i našli u zdencu ostanke davanjstvove umorene djece. Meso svojih žrtava je razrezao Arapin na male komadice, ispeka ih i ponesao na trg, gdje je meso pod različitim imenima prodavao. Odsudjen je bio na vješala i obješen u prisutnosti svega mosulskog stanovništva. Majke su bile tako pobjesnile, da su Arapina, prije nego su ga objesili, napadale, grizle, vukle za kosu i bacale na nj kamenje, da je više mrlav nego živ došao pod vješala. („Slovenec“).

Prosvjeto.

Ženski svijet. Poradi slagarskoga štrajka izasao je taj mjesecičnik za kulturne, socijalne i političke interese jugoslavenskih žena kao dvobroj za mjesec svibanj i lipanj, te donosi slijedeće radove: Zofka Kveder: Narod sebi. — Maksim Dvorski: Velikoj majci. — Nevenka de Grisogono: Žena prema politici i rodoljublju. — I. R. Gazvoda: Srbnju. — M. S.: S putu u Zlatni Prag. — Dr.

Zdenka Marković: Marija Konopnicka, poljska pjesnikinja puká. — Božo Lovrić: Kletva. — Ksaver Meško: Viskušnjava. — I. C. Vuklić: Isus naprama, djeci. — Paulina Lebl: Moderna žena. — Miroslav Krieža: Stih. — V. Čorović: Nesreća. — Dr. A. Bazala: Romantički zvuci preporodnog doba. — Maja Nižetić-Culic: Kosovlj. — Sestra: Žena u vojničkoj službi. — Zorka Sime Lazic: Da se razumijemo. — Dorenka Pfanova: Pjesma ljubavi. — Vera Nažinić: Snaja. — Zofka Kveder: Narodni divadlo u Pragu. — Ksaver Meško: Gorje. — Ksenija Atanasićević: Završni dijalog. — Dr. Milan Popović: Žene i naši zakoni. — Ivan K. Ostojić: Iz „Uspomena“. — F. M. Dostoevskij: O smrti svog djeteta. — Prosvjeto: Českinje i ženski studij u Češkoj (Z. K.). — Predavanje za Hrvatice u Zadru (—). — Naše studentkinje (Milan Kašanin). — Socijalni interesi žena: Rad narodnih žena oko spasavanja naše djece u Dalmaciji (dr. B.). — Radna dužnost žena (dr. I. Votar). — Položaj neudate žene prema udatoj (Z. K.). — „Milostiva“ (Gjorgje Končan). — Mi i žene (Gjoko). — Naša pisma. — Prinosi „Ženskom Sviljetu“. — Godišnja pretplata „Ženskoga Sviljeta“ iznosi K 20 — ovaj dvobroj K 4 —. Narudžbe šalju se na urednicu Zofku Kveder-Demetrović, Zagreb, Pantovčak 1 b.

Javna zahvala.

Gnutim srcem zahvaljujemo svim rođacima, prijateljima i znancima, osobito dobrostivoj gospodjiji Ruži Travićević iz Sljane i svim onima, koji su nas u težkoj žalosti prigodom gubitka našeg sina

Davorina-Marijana

bilo na koji način tješili i milog andjelka do groba dopratile.

Kanfanar, 16. lipnja 1918.

Antun i Karla Gučtin.

Potpisite 8. ratni zajam!

U času, u kojem je ratni položaj na svim frontama pogodniji nego ikada te se poradi svršetka rata na istoku možemo također nadati brzih gospodarskih otkaza, nuditi se ponovno prilika, da ojačamo gospodarsku opremu naše države finansijskom operacijom, koja, kako istina, danas upoznava svatko, znači ujedno za svakog pojedinca najkorisnije i najsigurnije uvođenje novca.

Stanovništvo je Trsta i Primorja u teškim vremenima, kada neprijatelj stoji u zemlji, dično sudjelovalo kod prijašnjih ratnih zajmova. Očekujem potpunim pouzdanjem, da će i ovaj put učiniti sve, da će uspjeti 8. ratni zajam, držeći pred očima uvijek veliki cilj: da se dokrije neprijatelju nepokolebitivu silu države te tako prinosi brzom svršetku rata, od kojeg je upravo ovdje u pograničnoj pokrajini zavisao ponovni razvoj gospodarskog života i sav budući nadre puni procvrt.

Zato potpišite, svaki po svojim najboljim sijama, 8. ratni zajam!

Trst, dne 30. svibnja 1918.

C. kr. namjesnik:

Dr. barun FRIES-SKENE v. r.

Mali oglascnik

KINO CRVENOG KRIŽA

Izvrsni toaletni

zapun

po K 5 —, 7:50, 9:50 kao što je

fotografiske predmete

otpošlje pouzećem

K. Eortan — Pazin (Istra).

Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored

„Živ i mrtau jest 47“

bečka igra u 3 čina.

Početak:

2:45, 3:55, 5:05, 6:15 i 7:25.

Uzvane cijene za ovaj film

I. mjesto K 1:20; II. mjesto 60 h

Uči se može kod svake slike.

Ravnateljstvo si pridržaje pravo,

promjeniti raspored.

otpošlje pouzećem

K. Eortan — Pazin (Istra).

Ulica Sergija broj 34.

Uplaćeni već iznosi ne propadaju, kamati ratnog zajma u računavaju se potpuno u korist osigurano

Ne plaća se ni bljeda i postranskih pristojb

niti ratne doklade! — Nitko neka se ne održi u

družnosti dati državi potrebita sretstva na raspolaž

uči se može kod svake slike.

Tko ne ispunil ove dužnosti, skoči u

državnom savezu, dakle i sebi!

Kreditno i eskomptno društvo

Putna trg Custoza 45

prima u pohrani novac uz najviši mogući kamatnjak, te isplaćuje uloške po dogovoru, bez obzira na ratno doba u svakoj visini.

Uredovni satovi samo od 4 do 5 po podne.

SAPUN „FANIA“

Sapun „FANIA“ je izvrstan „sapun“ za umivanje, Vam nadomješćuje svaki skupi „teatralni sapun“, najnovije i najnovije kemikalije znanosti od prof. dr. Darmstadtnera Perla; izvrstno se pjeni, ugodnog mirisa, te ne bi u manjkali u nijednom kućanstvu — za vajniko nenadoknadljivim predmet za trgovce i kućarice, i elegantno kutija 36 ukušeno opremljen komada K 30 — zajedno sa poštarskim pouzećem, leftinija vrst za mirisom od ljušta s 40 kom. K 17 —. Manje od 1 kutije po vrsti se ne šalje. Uzorci se ne davaju. Eksport Wertheimer Zagreb, Marovac ulica.

Boja za sukno

uve vrsti za prodaju na male, 1 omot 80 fili

Cijena po 100 komada:

kod naručba od 100 omota	K 40
" " 150 " " "	38
" " 300 " " "	36
" " 1000 " " "	34

Razrađuje franko pošt. pouzećem tvrtka:

I. V. Hajdaš

Bedekovčina (Hrvatska).

Poziv.

Istarsko pučanstvo je već toliko zrijelo, da ne treba tumačiti od koje je povjesničke važno potreba

potpisivanja

8. austrijskog ratnog zajma.

Tko tako nema toliko novca u gotovini da potpisao ratni zajam, taj neka se postuži c. kr. a strijskom vojničkom zakladom za udovice i siroči preporučenim potpisivanjem u obliku:

Osiguranja na ratni zajam

koje pruža prilika svakom sa malim sretstvima po potpisati ratni zajam, a sa ispuniteljom ove patriotske dužnosti stara se i za svoju obitelj.

Potpisani ratni zajam isplati se po izmaku osigurane dobe potpisatelju samom, ili, u slučaju smrti, odmah u njegovoj obitelji bez nikakvoga odbitka.

Ratno osiguranje sklapa se na temelju ugovora zaklade sa c. kr. prlv. društvo za osiguranje „AUSTR. PHÖNIX“ u Beču; osiguranje je ustanovljeno od prvog časa potpisivanja za sve slučajeve smrti, osobito pak za smrt u ratu.

Uplaćeni već iznosi ne propadaju, kamati ratnog zajma u računavaju se potpuno u korist osigurano

Ne plaća se ni bljeda i postranskih pristojb

niti ratne doklade! — Nitko neka se ne održi u

družnosti dati državi potrebita sretstva na raspolaž

uči se može kod svake slike.

Tko ne ispunil ove dužnosti, skoči u

državnom savezu, dakle i sebi!

Prijave za 8. ratni zajam i za osiguranje na ratni zajam primaju naši povjerenici kao i kotarska poslovnica u Pulli, trg Custoza br. 45, I. kat.

predsjednik

c. kr. austr. vojn. zaklade za Istru, Trst i Goričku

Dr. FRANJO pl. RABL m. p.

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda“.